

ÚNOR 2019

OBSAH

- O čem se psalo v únoru 2019
- Ženy ve vědě nehrají druhé housle
- Women In Science na britské ambasádě
- Jocelyn Bell Burnell: Těžím z toho, že jsem Nobelovku nedostala
- Špeky
- Aktuality

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

jaro se nezapřítelně blíží, a s ním začnou vylézat brouci, mravenci, vylíhnou se ptáčata a jiná mláďata. Nám se neplánovaně vynořilo pár příběhů nedostatečně uznaných či nedocenených vědkyň. Jednou z nich je astrofyzička Jocelyn Bell Burnell, která dokonce brzy navštíví Českou republiku. O tom, jak objevila pulsary a jak za ně nedostala Nobelovu cenu, si můžete přečíst v jejím medailonku.

Pozoruhodného příběhu zneuznané vědkyně Milevy Marić, manželky Alberta Einsteina, si všímá americká scenáristka a televizní producentka Monica Beletsky.

K oslavě Mezinárodního dne žen a dívek ve vědě se do naší kampaně Ženy ve vědě nehrají druhé housle k našemu příjemnému překvapení zapojilo mnoho institucí, vysokých škol, ambasád i jednotlivců. Vrstevnatý pohled na úspěch vědkyň doma i ve světě v minulém roce neoddiskutovatelně prokázal, že ženy ve vědě opravdu nehrají žádné druhé housle.

Inspirativní předjarní čtení přeje

NKC – gender a věda

Evropská platforma pro vědkyně - žena měsíce



Evropská platforma pro ženy ve vědě (*European Platform for Women Scientists*) každý měsíc přináší rozhovor s významnou ženou vědkyní. [V únoru vyzpovídala](#) severoirskou astrofyzičku Jocelyn Bell Burnell, která v šedesátých letech objevila nový typ hvězdy – pulsar.

Shodou náhod Jocelyn Bell Burnell brzy dorazí do Prahy, proto vám v dalším článku přinášíme její medailonek.

Kontroverzní příběh Milevy Marić, ženy Alberta Einsteina

Americká scenáristka a televizní producentka Monica Beletsky [připomíná příběh](#) ženy Alberta Einsteina, Milevy Marić, která se podle Beletsky velkou měrou podílela na Einsteinových zásadních člancích, jež mu vynesly Nobelovu cenu za fyziku. Einsteinovy články, publikované v roce 1905 v časopise *Annalen der Physik*, jsou dnes základem moderní fyziky.

Za toto tvrzení Monica Beletsky sklidila kritiku ze strany části vědecké komunity i na sociálních sítích.

Příběh Milevy Marić je známý již z několika knih, z divadelních her i částečně ze seriálu [Génius – Einstein](#), který nedávno uvedla ČT. Mileva Marić kvůli svému těhotenství odešla z Curyšské univerzity, nikdy nedostudovala, a podle Beletsky jí právě kvůli tomu nikdy nebyl přiznán dostatečný vědecký kredit.



Rozdíly v platech postdoků

Studie, která zkoumala platy postdoktorandů a postdoktorandek pracujících na 52 institucích v USA, objevila značné rozdíly. Platy postdoktorandů jsou napříč celými Spojenými státy velmi nevyrovnané. Zároveň se ukazují výrazné rozdíly mezi platy žen a mužů. A podobně je na tom také Evropa, píše se na webu [Věda a výzkum](#).

Platy se v USA pohybovaly od 23 660 USD ročně, což je minimální mzda stanovená americkým pracovním zákonem Fair Labor Standards Act, do více než 100 000 USD ročně.

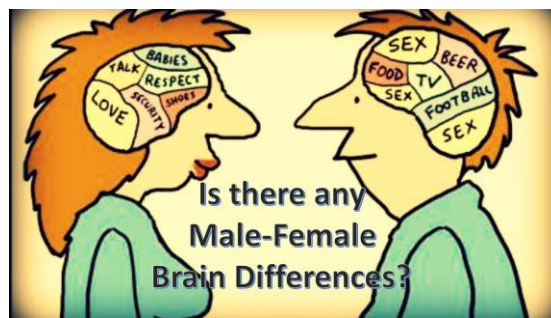
Podobnou tendenci lze přitom sledovat i v Evropě. Studie, zpracovaná *European Network of Postdoctoral Associations*, která zahrnuje odpovědi 900 postdoktorandů a postdoktorandek z celé Evropy, taktéž poukazuje na propastné rozdíly v platech. Platy se pohybují od 5 000 eur až do 70 000 eur ročně.

Časopis *Nature* upozorňuje na to, že nejmenší průměrné platy v Evropě mají postdoktorandi a postdoktorandky a juniorní výzkumníci a výzkumnice z východní Evropy, zejména z České republiky a Polska. Celý rozbor na webu [Věda a výzkum](#).



Nic jako mužský a ženský mozek neexistuje

Britská neurovědkyně Gina Rippon ve své nové knize prokazuje, že mozek člověka je nastaven stejně, ať jste kluk či holka. „Bohužel už od útlého dětství jsme bezděčně i úmyslně vzděláváni v tom, co holčičky nebo kluci dělají a nedělají, v čem jsou holky lepší než kluci, a naopak. Právě stimuly z okolí a kulturního prostředí z nás dělají genderově rozdílné osoby,“ říká v rozhovoru pro [ČRo Radio Wave](#). Gina Rippon právě vydává svou novou knihu [Gendered Brain](#). Doufejme, že jednou se dočkáme českého překladu.



S Ginou Rippon hovořila i britská spisovatelka a populizátorka vědy Angela Saini ve své knize [O přirody podřadné](#), kterou NKC loni vydalo v nakladatelství Academia a která je momentálně vyprodána. Sledujte naše sítě, dotisk brzy na obzoru!

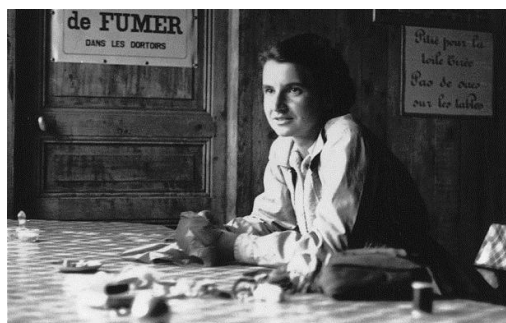
Vědkyně a vědci, spojte se!

Mladí čeští vědci a vědkyně odcházejí velmi často na zkušenou do zahraničí. Mnozí z nich se rozhodnou zůstat a pokračovat ve vědecké dráze v cizině. Nikdo však nezná statistiky, místo působení, obory atd. Proto vznikla platforma [Czexpats in Science](#), která mapuje české vědce a vědkyně v zahraničí a chce je propojit s místními institucemi. V týdeníku Respekt vyšel [rozhovor s Annou Stejskalovou](#), jednou ze zakladatelek platformy.

Rosalind Franklin a rusko-evropský robot

Česká televize přinesla [reportáž](#) o tom, že robotické vozítko pro další fázi společné mise ExoMars Evropské kosmické agentury (ESA) a ruského Roskosmosu ponese jméno vědkyně Rosalind Franklin.

Rosalind Franklin bude prvním automatickým vozítkem, které se bude pohybovat po povrchu rudé planety, a zároveň i zkoumat její hlubiny.



[Rosalind Elsie Franklin](#) byla anglická biofyzička, chemička a biologka, která přispěla k objasnění molekulární struktury DNA, RNA, virů, uhlí a grafitu. Její práce na difrakčních obrazech DNA využili k určení struktury DNA chemici Watson a Crick. Za to dostali Nobelovu cenu, přičemž všeobecně se má za to, že DNA zřejmě jako první rozpoznala právě Rosalind Franklin.

ŽENY VE VĚDĚ NEHRAJÍ DRUHÉ HOUSLE

#ZenyVeVede

#WomenInScience

NKC se i letos připojilo k Mezinárodnímu dni žen a dívek ve vědě, který se již čtvrtým rokem slaví 11. února. Letošní kampaň na sociálních sítích probíhala od 4. do 11. února a připomněla úspěchy českých i světových vědkyň.

„Takový koncentrovaný pohled ukazuje, že ženy ve vědě nehrají žádné druhé housle. V roce 2018 měly na kontě množství důležitých a pro společnost hodně užitečných poznatků,“ říká ke kampani Marcela Linková, vedoucí NKC. Kampaň upozornila na 40 vědkyň – od nositelek

Nobelovy ceny, až po nadějně gymnazistky.

Do kampaně se i letos opět zapojily desítky jednotlivců a řada vědeckých osobností, například předsedkyně AV ČR Eva Zažímalová, ministr školství, tělovýchovy a mládeže Robert Plaga, ředitel Informační kanceláře OSN Michal Broža, předsedkyně Grantové agentury ČR Alice Valkárová, fyzikální chemik Pavel Jungwirth, z Technologické agentury ČR ředitel kanceláře Martin Bunčeka a Marcel Kraus, a také šéfredaktor časopisu *Forbes* Petr Šimůnek. Z institucí například Vysoké učení technické Brno, celá Jihočeská univerzita, Matematicko-fyzikální fakulta UK, Slezská univerzita v Opavě, CEITEC, Česká ženská lobby, nadace Neuron, severské ambasády, velvyslanectví Velké Británie a Francie, Otevřená společnost, Univerzita Pardubice a další.



Česká televize Brno o kampani natočila [reportáž](#).

Mezinárodní den žen a dívek ve vědě byl vyhlášen Valným shromážděním OSN na sklonku roku 2015. Má připomínat zásadní úlohu žen a dívek ve vědě a podpořit jejich zapojení do výzkumu.

NKC byla mezi prvními organizacemi, které Den vědkyň české veřejnosti připomněly. V roce 2017 byly hlavními tématy kampaně oblíbené vědkyně, vysokoškolské pedagožky a myslitelky, zatímco minulý rok to byly vynálezy, zlepšováky a inovace, které mají na kontě ženy. Hashtag #Zenyvevede byl toho dne třetím nejpoužívanějším hashtagem na českém Twitteru.

WOMEN IN SCIENCE NA BRITSKÉ AMBASÁDĚ



Mezinárodní den žen (8. března) se blíží a s ním i různé formy oslav. Velvyslanectví Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku se rozhodlo k tomuto dni uspořádat akci *Women In Science*, na kterou pozvalo významné osobnosti britského vědeckého světa.

Hlavními řečnicemi budou objevitelka pulsarů Jocelyn Bell Burnell, baronka, poslankyně britského parlamentu a profesorka oxfordské univerzity Susan Greenfield, biologka Ottoline Leyser a sociální vědkyně Jennifer Rubin. Vedoucí NKC Marcela Linková vystoupí na panelu *Achieving change: How can policy contribute?* z pozice předsedkyně ERAC Standing Working Group on Gender in Research and Innovation.

Sledujte naše [sítě](#), budeme vás o průběhu akce informovat.

JOCELYN BELL BURNELL: TĚŽÍM Z TOHO, ŽE JSEM NOBELOVKU NEDOSTALA

Když si čtete články o astrofyzice Jocelyn Bell Burnell, musíte obdivovat její nezměrnou energii a optimismus. Koncem šedesátých let objevila pulsary, za které o pár let později dostal Nobelovu cenu někdo jiný (muž, jak jinak). Přesto Jocelyn Bell Burnell neztrácela a neztrácí víru ve svou práci: Vedla prestižní vědecké instituce, neváhá pomáhat mladým vědkyním a vědcům a k tomu všemu má patřičný životní nadhled.

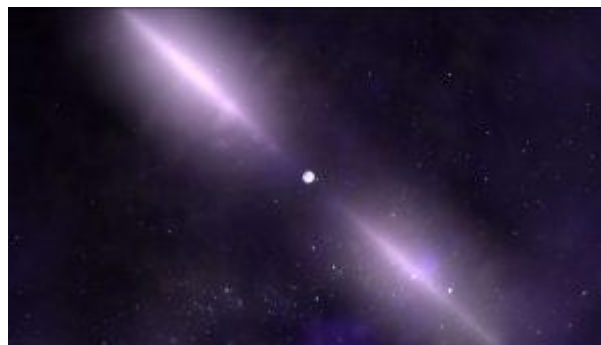


Jocelyn Bell Burnell se narodila v roce 1943 v Lurganu v Severním Irsku. Po dosažení základního vzdělání byla poslána na dívčí internátní školu do anglického Yorku. Po dokončení studia fyziky na University of Glasgow přešla na University of Cambridge, kde v roce 1967 pomáhala stavět radioteleskop pro pozorování kvasarů. Brzy na to zachytila pulsující rádiový signál. Jeho zdroj byl později identifikován jako neutronové hvězdy, pulsary.

„Byl to velmi tenoučký signál. Všimla jsem si toho jen proto, že jsem si dávala pozor, abych něco nezkažila. Trpím totiž syndromem nezaslouženého úspěchu a strachem ze selhání,“ řekla vědkyně britskému deníku *Guardian*.

Zmíněný syndrom nezaslouženého úspěchu, tzv. impostor syndrom, stíhá lidi, zejména ženy, které přičítají původ svého úspěchu náhodě, enormnímu úsilí, štěstí, ale ne svým schopnostem. Bell Burnell se přiznala, že se tehdy obávala, že ji z University of Cambridge vyloučí, protože si nezaslouží na ní studovat. „Na druhé straně jsem trochu bojovnice. Řekla jsem si, že dokud mě nevyhodí, budu tvrdě pracovat, abych pak neměla výčitky a měla pocit, že jsem udělala, co bylo v mých silách,“ dodala pro *Guardian*.

Po měsíci zkoumání a pečlivého zaznamenávání dat Jocelyn Bell Burnell zavolala svému školiteli Anthony Hewishovi. Ten měl o signálech jasno. „Je to jasné. Jsou umělé, vysílá je člověk,“ byla jeho bezprostřední reakce. „Nevěděla jsem hned, co na to říct, ale jedno jsem věděla – nebylo to vysílané člověkem,“ vzpomíná Jocelyn Bell Burnell. Že má pravdu, se pak prokázalo, když za objev pulsarů byla udělena Nobelova cena.



Optimismus Jocelyn Bell Burnell nezná hranic. „To, že jsem Nobelovu cenu nedostala, mi je vlastně k dobru. Když obdržíte Nobelovku, tak už nic jiného nikdy nedostanete. Zatímco když Nobelovku nedostanete, udělují vám pořád nějaké ceny, a neuplynul rok, abych nějaké ocenění nedostala. A vždycky se k tomu konala party. Zkrátka, je to větší zábava,“ komentovala skutečnost, že Nobelovu cenu za fyziku dostal její kolega Anthony Hewish.



Jocelyn Bell Burnell se stala první prezidentkou věhlasného [Institute of Physics](#) a [The Royal Society of Edinburgh](#) a spoluzakládala program [Athena Swan](#), který pomáhá ženám ve vědě. Nyní je hostující profesorkou na University of Oxford.

V roce 2018 získala prestižní a lukrativní Cenu za průlomový objev v oblasti základní fyziky ([Breakthrough Prize for Fundamental Physics](#)). Finanční obnos spojený s touto cenou ve výši 3 milionů liber (89 milionů Kč) věnovala Institute of Physics, jenž bude touto částkou sponzorovat studium mladých studentek a studentů nebělošského původu. Ti podle Jocelyn Bell Burnell pořád nejsou ve fyzice dostatečně zastoupeni. „U pulsarů z velké části došlo k tomu, k čemu došlo, proto, že jsem byla holka a „jen“ PhD,“ vysvětluje svoji motivaci věnovat tak velkou částku na podporu mladých studujících. „Zvýšení diverzity vědkyň a vědců ve fyzice může být jen přínosné.“

Zdroj: Guardian, New Yorker, Washington Post

Redaktor České televize Daniel Stach bude pro pořad Hyde Park Civilizace s Jocelyn Bell Burnell natáčet rozhovor. Sledujte nás [Facebook](#) a [Twitter](#) a dozvíte se, kdy bude rozhovor vysílán.

ŠPEKY

Česká republika chce být zemí budoucnosti, začíná [článek o nové inovační strategii](#), schválený Radou pro výzkum, vývoj a inovace (RVVI), již předsedá premiér Andrej Babiš.

Premiér Babiš má pravdu v tom, že „disponujeme mimořádným znalostním potenciálem“, ale o tom, že velký potenciál žen vědkyň není plně využit, už nepadlo ani slovo. Jak chce Strategie splnit záměr „zařadit Českou republiku do roku 2030 mezi nejinnovativnější země Evropy“, když se s odstraňováním nerovností mezi muži a ženami nehodlá zabývat?



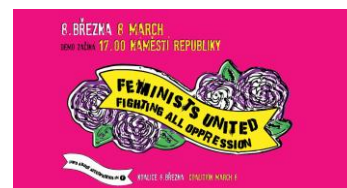
AKTUALITY

Ministerstvo práce otvírá výzvu

Ministerstvo práce a sociálních věcí otevřelo 1. 2. 2019 [výzvu](#) na podávání návrhů projektů na podporu rovnosti žen a mužů v ČR mimo hl. město Prahu. Mezi uchazeči mohou být vysoké školy a veřejné výzkumné instituce. Podrobnosti na webu [Evropského sociálního fondu](#).

Oslavte Mezinárodní den žen demonstrací

Pokud rádi demonstrujete, můžete se přidat k této formě oslavy [MDŽ Feministky společně proti všem formám útlaku](#), která se bude konat 8. března na pražském Náměstí Republiky od 17,00 do 20,00 hod.



Více holek na konferencích, panelech a pódiiích

Czechitas a Femme Palette sbírají tipy na ženy a holky, které mají světu co říct, ale nemají dostatek kuráže a sebevědomí. Chtějí tak pomoci vyvážit disproporční zastoupení mužů a žen na konferencích, panelech a debatách. [Přihlásit se můžete zde](#). Czechitas a Femme Palette slibují, že pomohou s prezentačními dovednostmi.

Pozvánka: Vzestup „precizní medicíny“

Sociologický ústav AV ČR, v. v. i., a katedra sociologie Institutu sociologických studií FSV UK vás zvou na přednášku Terezy Stöckelové s názvem „[Vzestup „precizní medicíny“ – vyvrcholení modernity, nebo její konec v lékařské péči?](#)“, která se bude konat v rámci jarního cyklu Čtvrtečních sociologických seminářů 14. března.

Pozvánka na symposium: Američani a Češi proti sexuálnímu obtěžování



Zveme vás na [symposium](#) o sexuálním obtěžování a dalších formách násilí založeného na genderových rozdílech, které 21. března pořádá Americké centrum. Blanka Nyklová z NKC vystoupí mezi panelistkami. Vstup na diskuzi je po [registraci](#) zdarma.



Víte o něčem zajímavém, o čem bychom podle vás měly v newsletteru informovat?
Napište nám na nkc@soc.cas.cz

NEWSLETTER ÚNOR 2019

Měsíčník newsletter vydává Národní kontaktní centrum – gender a věda Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.
ISSN 1801–7339.

Newsletter vychází s podporou grantu Inter-excellence LTI17013 a podporou RVO 68378025_Rozvoj
výzkumné organizace_ SOÚ AV ČR.

Adresa redakce: Jilská 1, Praha 1 110 00

Redakce: NKC – gender a věda

Korektury: Alena Ortenová

K odběru newsletteru se lze přihlásit na webových stránkách www.genderaveda.cz

Sledovat nás můžete také na sociálních sítích:

